

הקו יוסף ברגמן היה רק אחד מרבים שכתב לי מכתב מבדח על החלטת עורכי היומנים לכנות מקרים של התאבדות בשם אחר. "אין זה כתבתם שפילפל אלימזרי שיחק בסרט מצרי תפקיד של צעיר המאבד עצמו לדעת?" הוא שואל. "אתם לא מבינים מה תהיה השפעת הידיעה על רבבות הצעירים עולי מצרים המעריצים אותו? הם תיכף ילכו ויעשו כפי שעשה פילפל בסרט: ישימו שלושה ספרים זה על גבי זה, יעמדו עליהם ויתלו את עצמם. מה סהייטם צריכים לכתוב הוא שגיבור הסרט, הכין לעצמו נסיבות טראגיות".

אני מודה שלמרות הרקע הקודר של החלטת העורכים, באמת יש בה יסוד מבדח שקשה להתעלם ממנו. כחנני לי נאיביות המפתיעה של יוזמי ההצעה, ה מתארים לעצמם שהרושם הפסיכולוגי של מעשה מסויים ישנתה עם יקראו לו בשם אחר.

שוקן

פעמים בלתי-ספורות ניסתה החברה האנטישית לקרוא לתופעה בלתי-נעימה בשם חדש, מתוך תקווה שבכורה זו תהיה נעימה יותר. ובכל פעם נוכחה לדעת כי זה נסיון אחרון.

אילו היו העורכים הנכבדים מצליחים למחוק מן המילון את המלים "התאבדות" ו"אונס", ולשים במקומן את המלים "נסיבות טראגיות" ו"תקיפה", לא ישנתה מאומה. תוך כמה שבועות יתרגלו הקוראים למלים החדשות, ויכניסו בהן את כל האסון סיאציות והתוכן הרגשי שצינו את המלים הקודמות. "תקיפה" תעורר אצלם אתה התגובה כמו "אונס" כיום.

לכן זה נסיון נאיבי. לא פחות נאיבי הנסיון להעביר החלטה כזאת מבלי לשתף את עורכי העולם הזה בדיונים. כי החלטה מסוג זה, אשר העתון הנקרא ביותר במדינה אינו שותף לה, אינה שדה את הנייר שהיא כתובה עליו.

★ ★ ★

אמנם, אני מבין לרוחם של העורכים שלא העזו לשתף אותנו בדיון על נושא זה. אדם המבקש את העולם הזה להשתתף ב"קשר-ההשתקה" מוטב שינסה תחילה להציע כותלי-חזיר לידו דנו עמרם בלוי.

כי בשטח זה פעורה תהום בין עורכי היומנים, שכמעט כיו למעמלנים מפלגתיים, ובינוני.

יש שתי גישות עתונאיות יסודיות שאין ביניהן גשר. האחת שואלת: "למה לפרסם?" השניה שואלת "למה לא לפרסם?" הראשונה שואלת: "מה התועלת בפרסום?" השניה שואלת: "מה התועלת בהשתקה?"

הגישה הראשונה נהוגה בארץ הסובייטים, והיא מתייחסת אל העתונות כאל כלי שתפקידו לכחן את הציבור בכיוון הרצוי למשטר. הגישה השניה נהוגה באמריקה, והיא סבורה כי יש לעתונות רק תפקיד אחד ויחיד: לפרסם את האמת.

ההבדל גובע, כמובן, משוני יסודי בגישה החברתית. העתונאי הסובייטי רואה בקורא שלו ילד מפגר. לטובת הילד, כדאי לתת לו רק אינפורמציה מזוקקת וחלקית. משהו חכם וגבון (היינו, העתונאי האדוני), חייב להחליט מה טוב לילד לדעת, ומה לא. למען בריאות גופו, כדאי לתת לו לקרוא רק חומר שישכנע אותו שארצו צודקת, שממשלתו נאמנה ומצליחה, שעתידי מו היר וכי הדברים השליליים, אם בכלל ישנם, הולכים ונעלמים.

העתונאי האנגלו-סאכסי מתייחס אל הקורא שלו כאל אדם מבוגר, הבוחר בראש-הממשלה, והמכריע, בחשבון הסופי, בכל שאלה לאומית וחברתית. לכן הוא צריך לדעת הכל. את הטוב והרע, את החיובי והשלילי, את המועיל והמוזיק, את החשוב והבלתי-חשוב. כי גם ידיעות קטנות, הנראות בלתי-חשובות ואף שליליות, מצטרפות באיזושהי מקום לתמונה כללית ועוורות בצורה כלשהי לקורא להשתתף בתהליך המסורתי, התהיכרתי לעתים, של הכרעה ציבורית.

אנו, אנשי העולם הזה, הננו חסידים קנאים של גישה זו. היא טבועה בומני. היא טבע שני לנו.

אין פירוש הדבר שבעולם לא השתקנו פרט. ישנם פרטים שפירסומם עלול להזיק לאינטרס בטחוני ממשי. יש שיקול אנושי, ויש שיקול של טעם-טוב. בכל שבוע נקראים חברי ואני כמה וכמה פעמים להחליט בחיפזון החלטה מכאיבה בעניין כזה, ולא פעם החלטנו למנוע פירסום של פרט מסויים.

אולם בכל מקרה כזה, אנו מרגישים נקיפת מצפון. חשים אנו שאנו בוגדים במשימה חברתית, משימה שהיא כה ברורה לנו עד כי מעולם לא דובר עליה במערכת. כי אי-שם בלבנו קיימת אמונה מיסטית, שאפילו לנו קשה להסביר אותה, שכל פירסום מועיל לחברה, וכל העלמה מזיקה לה.

★ ★ ★

לכן קשה לנו להתחכם עם עורך-הערב אריה דיסנציק ועורך הארץ גרשום שוקן, שניסחו את החלטת עורכי היומנים. בלי ספק האמינו כי החלטתם טובה, וכי יש בה כדי למנוע תקלה חברתית.

יכולנו להביא הרבה נימוקים מעשיים נגד אמונה זו. העלמת שמו וצילומם של פושע מחסלת את הגורם המרתיע העיקרי למניעת הפשע. העלמת התאבדות משתיקה גם את הגורמים שדח פוהו למעשה הנואש, והתובעים אולי תיקון מידי. העלמת מעשה-אונס תמנע בעד קרבנות אחרים של האנס לזהות אותו, ובעד קרבנותיו העתידיים להיזהר ממנו. וקודם כל: כל נסיון של העלמה נדון מראש לכשלון.

דיסנציק

אולם איננו מוכנים להתחכם על גישה זו. אנו שוללים את עצם הגישה ש-איפשרה אותה החלטה. כי גישה זו, המובילה היום להשתקה פשעים, תוביל מחר (ולמעשה כבר מובילה היום, במקרים רבים) להשתקה אינפורמציה פוליטית וחברתית שאינה רצויה לשלטון. הדרך לגיהנום העתונאי רצופה כמותן טובות — והצעד הראשון בדרך נאה ומסוכנת זו הוא הקובע.

מנוי שנתי בדאר-אוויר

- ל"י
- לקפריסין 30
- לכל ארצות אירופה (כו"ל תורכיה), פרט ומוש"ב בתחת 40
- לארצות-הברית קנדה, קובה ומס"ס 60
- לארצות זרות 70
- אמריקה

העורך הראשי:
אורי אכנרי

ראש המערכת:
שלום כהן

עורך משנה:
רוב איתן

עורך כיתוב:
סלבי קשת

כתב בכיר:
אלי תבור

חברי המערכת:

שיוע נלור, פילי נלילי, דודי הורוביץ, רותי ורר, יוסף אבוהמדי, דן מרגלית, אביבה ססן, אבנר פרי, עמוס קינן, שלמה קרו.

העתון הנקרא ביותר במדינה

העולם הזה

רחוב גליקסון 8, תל-אביב, סלפון 26785.
ת. ד. 136. טען למברקים: "עולמפרט".
המוציא לאור: העולם הזה בע"מ.
דפוס משה שהם בע"מ, ת"א, סל. 31139.
ההפצה: דוד טופל ובניו, תל-אביב.
המערכת איננה אחראית לתוכן המודעות.

Assis
מרק
פטריות

אם האורח אהל

את המרק השוויצרי החדש. בכל סניורי הרבים, טרם אכל מרק מצויין כזה.

מרק פטריות • עוף • עוף עם אטריות • ידקות • אפונה • בצל

מרק פטריות • עוף • עוף עם אטריות • ידקות • אפונה • בצל

הטובים לטעים